

Наставно-научном већу Правног факултета

Универзитета у Београду

15. јун 2015. године

Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета Универзитета у Београду и одлуком Већа Универзитета одређена је Комисија за писање реферата о завршеној докторској дисертацији кандидата **мр Баја М. Цмиљанића под називом „Трговина људима у светлу међународног права и прописа Републике Србије“**. Наведена комисија је у саставу проф. др Миленко Крећа, проф. др Бојан Милисављевић, ванредни професор и проф. др Милан Палевић, ванредни професор Правног факултета Универзитета у Крагујевцу.

Након детаљног увида у докторску дисертацију кандидата комисија је слободна поднети следећи:

Реферат о завршеној докторској дисертацији

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Кандидат Бајо М. Цмиљанић рођен је 22. маја 1955. године у месту Поткрајци, општина Пљевља, Република Црна Гора. Основну школу завршио је у родном месту, док је гимназију са одличним успехом завршио у Пљевљима.

На Правном факултету у Титограду дипломирао је 1978. године са просечном оценом 8 (осам). Правосудни испит положио је 1983. године при Секретаријату за правосуђе и управу Републике Србије у Београду. На Факултету политичких наука у Сарајеву дипломирао је 1987. године, са просечном оценом 8 (осам), а на Факултету физичке културе у Новом Саду дипломирао је 1995. године са просечном оценом 8,50 (осам и 50/100).

Целокупан досадашњи практични рад остварио је у правној струци. Од 1979. до 1990. године радио је на пословима дипломираног правника у више радних

организација. Од 1990. ради као адвокат и уписан је у Именик адвоката Адвокатске коморе Београда.

Последипломске студије на Правном факултету Универзитета у Београду – међународноправни смер уписао је 1980. године. Одбранио је семинарски рад на тему “Однос привремено запоседнуте територије и окупације према прописима СФРЈ”. Усмени магистарски испит положио је 25. јануара 2010. године, а магистарску тезу под називом: “Однос Републике Србије према међународном тероризму” одбранио је 23. новембра 2010. године.

Докторска дисертација кандидата мр Баја Цмиљанића има 298 страница, заједно са литературом. Рад се састоји од шест поглавља, као и уводних и закључних разматрања. У раду се првенствено анализира развој норми о забрани трговине људима као и правна природа такве норме, потом се трговина људима посматра у светлу транснационалног организованог криминала и долази се до дела у коме се обрађују међународни инструменти против трговине људима. У том делу се анализира пракса међународних тела у погледу спречавања трговине људима, како на универзалном, тако и на регионалном плану, као и улога коју имају различите међународне организације. На релевантан начин су представљене мере које се предузимају у борби против трговине људима. У наставку се анализира правни поредак Републике Србије у смислу аката који се односе на трговину људима, као и институционална мрежа која је до овог тренутка организована у циљу превенције и борбе против трговине људима. Посебна пажња је усмерена на активностима у погледу помоћи жртвама трговине људима, а на језгровит начин су анализирани неке релевантне пресуде домаћих судских органа.

До сада је објавио око тридесет стручних радова из правне области у месечном стручно-информативном часопису “Судска пракса” издавача “Пословна политика” из Београда.

Из области међународног јавног права објавио је следећа два стручна рада:

1. „Забрана финансирања тероризма у светлу међународног права и прописа Републике Србије, Темида – часопис о виктимизацији, људским правима и роду, бр. 2/11, стр. 41-59; (UDK 343.98 ISSN 1450-6637)
2. "Узимање талача као деликт у међународном праву и прописима Републике Србије“, Темида – часопис о виктимизацији, људским правима и роду, бр. 3/12, стр. 187-212; (UDK 343.98 ISSN 1450-6637)

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације јесте, најпре, утврђивање формалних извора међународног права који забрањују трговину људима. Затим, рад се бави утврђивањем природе ове забране, па се тако испитује да ли је забрана трговина људима норма когентне природе. Коначно, предмет рада јесте и анализа последица које носе, са једне стране починиоци овог дела, а са друге стране државе као субјекти међународног права због непоштовања обавеза преузетих на међународном плану. Предмет рада јесте анализирање праксе бројних међународних тела и организација које се баве трговином људима, а ово питање се поставља у контекст транснационалног организованог криминала. Истиче се неспорна повезаност између различитих облика криминалних активности са трговином људима, али се посматрају и нови облици трговине људима у смислу развоја технологије, интернета и социјалних мрежа.

У раду се трага за примарном нормом која намеће обавезу државама да трговину људима предвиде као злочин у својим националним правним системима. Међународни обичај као извор међународног права је у одређеном смислу проблематичан услед своје инхерентне недовољне прецизности и тешкоћа приликом доказивања. Значајан део правила о забрани трговине људима садржан је и у инструментима који представљају такозвано „меко право“ или *soft law* којима се често оспорава статус формалног извора међународног права. На језгровит начин се анализирају неке пресуде Европског суда за људска права и указује на ширину питања које обухвата трговина људима.

Циљ дисертације је да се кроз анализу међународних уговора и националних правних докумената Републике Србије боље упозна природа појма трговине људима са њеног правног аспекта, како би се иста спречила и како би било олакшано њено препознавање, а самим тим и гоњење и кажњавање починилаца. Циљ дисертације је и да се одговори на питање хоће ли постојећа начела и институти међународног права у области забране трговине људима дати адекватне одговоре на специфичне захтеве заштите човека и његовог људског интегритета. Рад треба да допринесе утврђивању адекватних превентивних и репресивних мера у борби против трговине људима.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Основна хипотеза од које се полази у дисертацији јесте да упркос забрани ропства и других положаја сличних ропском, која представља когентну норму међународног права, савремени свет познаје један нови облик ропства оличен у трговини људима.

Како нема јединствене дефиниције појма трговине људима, а многобројним међународним документима (конвенцијама и протоколима) утврђени су облици људског деловања који представљају деликте против људских права, потребно је доћи до битних обележја тог појма. У том смислу, веома је важно направити разлику између трговине људима и других појава и облика организованог транснационалног криминала.

Како норме утврђене за кажњиве деликте трговине људима нису непосредно примењиве од стране једног ауторитативног судског међународног органа, пошло се од хипотезе о одговорности држава које су прихватиле међународне инструменте у овој области, за примену тих норми на својој територији. Одговорност починилаца деликта утврђена је међународним документима, док је њихово гоњење и кажњавање у надлежности држава. Потребно је утврдити којим принципима се државе руководе при утврђивању своје надлежности, као и како трговина људима утиче на право азила и екстрадицију.

Посебна пажња посвећена је питању како Република Србија, као потписник многих међународних докумената у овој области, спроводи своје међународне обавезе у борби против трговине људима. Пошло се од хипотезе да у извршавању својих међународних обавеза, Република Србија предузима нормативне, институционалне и оперативне мере за борбу против трговине људима. Да би се утврдиле те мере, мора се извршити анализа правно-политичких и законских аката Републике Србије из области заштите људских права и њихов међусобни однос. Потребно је дати и анализу институционалних решења Републике Србије која имају за циљ борбу против трговине људима.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Поред увода и закључка, докторска дисертација садржи следећих шест поглавља:

- (i) Развој норме о забрани трговине људима
- (ii) Трговина људима као деликт *sui generis*
- (iii) Трговина људима и транснационални организовани криминал
- (iv) Међународна борба против трговине људима
- (v) Трговина људима у прописима Републике Србије
- (vi) Република Србија у борби против трговине људима

Први део који се бави развојем норме о забрани трговине људима подељен је на четири мање целине. На самом почетку разматра се забрана ропства и принудног рада кроз анализу Конвенције о ропству, потом, кроз анализу Допунске конвенције о укидању ропства, трговине робљем и установа и пракси сличних ропству и Конвенције о присилном раду. Затим, разматра се потреба доношења посебних међународноправних докумената о забрани трговине људима. Потом се анализира однос трговине људима према правима човека кроз анализу појма људских права, теоријских схватања о људским правима и трговини људима, да би се трговина људима посматрала као негација основних људских права. Коначно, у четвртном и последњем поглављу овог дела, анализирају се извори међународног права о трговини људима и међународни механизми заштите од трговине људима.

Други део који анализира трговину људима као деликт *sui generis* подељен је на седам мањих целина. Прво поглавље бави се појмом, елементима и карактеристикама трговине људима. У другом поглављу проучавају се облици, у трећем узроци трговине људима, док се у четвртном анализира однос трговине људима према другим сличним појавама, попут кријумчарења миграната, тероризма и отмица. Пето поглавље бави се криминализацијом и кажњавањем свих облика трговине људима, док се у шестом ова појава разматра као међународно кривично дело. Последње, седмо поглавље анализира трговину људима као когентну норму међународног права.

Трећи део који проучава однос трговине људима и транснационалног организованог криминала подељен је на пет мањих целина. У првој се анализирају појам, елементи и карактеристике организованог криминала, док се у другој проучавају

његови узроци. Трећи и четврти део су посвећени анализи појма, елемената, карактеристика, као и узрока транснационалног организованог криминала. Коначно, у петом делу анализира се трговина људима као облик транснационалног организованог криминала.

Тема четвртог дела је међународна борба против трговине људима. Овај део се састоји из осам поглавља. Прво поглавље посвећено је универзалним, друго регионалним организацијама, док се треће бави улогом невладиног сектора у борби против трговине људима. Четврто поглавље анализира међународне документе усвојене са циљем борбе против трговине људима, те проучава како оне документе усвојене на универзалном и регионалном нивоу тако и праксу Европског суда за људска права. Пето поглавље посвећено је међудржавној сарадњи у гоњењу и кажњавању починилаца трговине људима, па се тако бави, са једне стране просторним важењем националних кривичних права, а са друге екстрадицијом. Шесто и седмо поглавље баве се жртвама трговине људима. Коначно, последње, осмо поглавље посвећено је превенцији.

Пети део дисертације бави се трговином људима у прописима Републике Србије и он је подељен на три поглавља. У првом се проучава утицај међународног права на националне прописе, у другом се анализирају правно-политичка документа у борби против трговине људима, док је треће поглавље посвећено законској регулативи у овој области.

Тема последњег, шестог дела јесте „Република Србија у борби против трговине људима“. Овај део подељен на три поглавља, од којих је прво посвећено нормативном, друго институционалном нивоу борбе, док је треће посвећено заштити жртава и превенцији.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Заштита људских права, а посебно заштита живота и интегритета човека спада у веома значајне области међународног јавног права за чије је проучавања одувек постојало интересовање, које се манифестује и у богатој литератури. Имајући у виду да је трговина људима једна актуелна и важна тема из ове области, што потврђују бројни

међународни уговори и други акти који имају за циљ сузбијање трговине људима, потребно је и корисно њоме се детаљније позабавити.

Недвосмислено је постојање свести међународне заједнице о потреби сузбијања трговине људима. Упркос томе, чини се да постоји простор за унапређење постојећих међународних прописа, нарочито у правцу веће прецизности и ефикасније заштите жртава. У том смислу, један опсежан рад који се бави овом проблематиком полазећи од принципа и института међународног права свакако може дати допринос правној науци.

Такође, у раду се разматра и однос Републике Србије према овом проблему, кроз анализу позитивних правних и политичких националних докумената. Сходно томе, резултати истраживања могу донети како теоријске тако и практичне користи.

6. Закључак

Након детаљног увида у рад могу се извући следећи закључци. Тема коју је кандидат одабрао представља неспорно веома битно питање у модерном међународном праву. Ради се о веома широком пољу истраживања које је кандидат успео да обухвати и анализира. На основу релевантне литературе и анализе како доктринарних, тако и практичних елемената који се тичу трговином људима кандидат је дошао до важних закључака: борба против трговине људима није могућа без свеукупне борбе против транснационалног криминала, морају се пратити модерни облици трговине људима, неопходно је радити на развоју механизма за превенцију трговине људима, морају се јачати како универзални, тако и регионални органи и организације које се боре против трговине људима, посебна пажња мора бити усмерена на помоћ жртвама трговине људима, као и женама и деци које су најчешће жртве. Кандидат мр Бајо Цмиљанић је у својој дисертацији успешно обрадио широко поље истраживања и укључио све релевантне правне изворе на основу којих је дошао до корисних и употребљивих закључака. Посебна вредност овог рада јесте анализа правног система Републике Србије у смислу спечавања трговине људима и предлагање нових неопходних корака које је потребно предузети.

Чланови комисије, због свега напред наведеног, оцењују да је докторска дисертација под називом „Трговина људима у светлу међународног права и прописа Републике Србије“ кандидата мр Баја М. Цмиљанића адекватно теоријски и

методолошки урађена и да резултати до којих је кандидат дошао представљају значајан научни допринос.

На основу наведених закључака, Комисија предлаже Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Београду да кандидату омогући усмену одбрану докторске дисертације.

У Београду,

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

15. јун 2015. године

проф. др Миленко Крећа
редовни професор

проф. др Бојан Милисављевић
ванредни професор

проф. др Милан Палевић
ванредни професор